

HUR MÅR DEN SVENSKA YRKESFISKAREN?

EN ENKÄTUNDERSÖKNING OM FISKELICENSINNEHAVARE,
2019

GÖTEBORGS UNIVERSITET

HUR MÅR DEN SVENSKA FISKAREN?

UNDERSÖKNINGEN OCH RAPPORTEN SKAPADES AV MARIS
BOYD GILLETTE, MILENA ARIAS SCHREIBER, VESA
TSCHERNIJ, MADELEINE LUNDIN, SEBASTIAN LINKE OCH
NATHAN SIEGRIST

ENKÄTEN FINANSIERADES AV FORMAS 2018 - 00251
2020, GÖTEBORG

OMSLAGSFOTO: FISKEBÅTAR I FISKEBÄCK, GÖTEBORG, FEB 2020, MARIS GILLETTE

INNEHÅLL

HUVUDRESULTATEN I PUNKTFORM	4
INTRODUKTION	5
ENKÄTEN	6
YRKESFISKET	8
LÄGET – SLUTA ELLER FORTSÄTTA MED FISKET?	11
DELAKTIGHET I PRODUCENTORGANISATIONER	14
DE VIKTIGASTE FRÅGORNA INOM DAGENS FISKE	20
FISKARNAS SYNPUNKTER PÅ PROBLEMMOMRÅDEN	23
AVSLUTNING – SAMMANSTÄLLNING OCH FRAMÅTBlick	25
BILAGA A: ENKÄT BLANKETT	27
BILAGA B: VAR TAS BESLUTEN OM DE VIKTIGASTE FRÅGORNA?	29
BILAGA C: VAD SÄGER PRODUCENTORGANISATIONERNA OM DE VIKTIGASTE FRÅGORNA PÅ SINA WEBBSIDOR?	29

HUVUDRESULTATEN I PUNKTFORM

Den viktigaste slutsatsen vi drar från undersökningen är att fiskarna har mycket att berätta om de utmaningarna som de står inför samt om hur dagens fiskeförvaltning och -politik fungerar och kan förbättras. Enkäten var det första steget i en längre undersökning som nu går in i en dialogfas.

Enkäten:

- 42% av fiskelicensinnehavare besvarade enkäten.
- Av denna grupp lade 71% till egna skriftliga kommentarer om frågor i enkäten.
- 40% av alla respondenter bejakade uppföljning.

Läget – sluta fiska eller fortsätta?

- Även innan EUs fiskestopp för torskfiske i Östersjön, område 24, 25-32, från 24 juli 2019 till 31 dec 2020, övervägde 67% av respondenter att sluta fiska, eller hade redan slutat fiska.
- 70% uppgav säl som en anledning att sluta fiska, 38% nämnde dagens miljörörelse och miljöpolitik, och 35% nämnde regelverk.
- 81% av de fiskelicensinnehavare som fiskar i Östersjön och Öresund och överväger sluta fiska anger säl som en anledning.
- 48% av fiskelicensinnehavare som fiskar på Västkusten anger dagens miljörörelse och miljöpolitik som en anledning att sluta fiska.

Politisk delaktighet

- En majoritet av respondenterna, 51%, avstår från medlemskap i Sveriges 5 erkända producentorganisationer (PO).
- Bland fiskare som avstår från PO är det fiskare med ett fartyg <12m som avstår i störst utsträckning: 64% av denna grupp avstår från PO-medlemskap. Bland fiskelicensinnehavare med ett fartyg >20m är det bara 10% som väljer att avstå.
- Bland fiskare som avstår från PO är det den grupp som fiskar i Östersjön och Öresund som avstår i störst utsträckning: 69% av respondenter i denna grupp avstår från PO-medlemskap.
- 50% av dem som avstår från PO säger de tror mer på det gamla systemet, med lokala fiskarföreningar, regionala förbund och ett nationellt riksförbund.

Dagens viktigaste frågor

- Nästan alla fiskare ser säl som dagens viktigaste fråga inom fisket, följt av skarv.
- Västkustfiskare rangordnade tillgång till kvot som en viktigare fråga i större utsträckning än andra grupper.
- Fiskelicensinnehavare med ett fartyg i storleken >20m ser även tillgång till kvot som en av dagens viktigaste frågor.

Fiskares synpunkter på problemområden

- Komplicerade regelverk och relationen myndigheterna och fiskare emellan nämns som centrala problemområden.
- Ett annat viktigt problemområde är att fiskare känner sig stämplade som kriminella eller "jagade" av kontrollanter, media och fritidsfiskare.
- Några, de flesta med ett fartyg i storlekskategorin <12m, tror att det kustnära fisket håller på att försvinna.

INTRODUKTION

Vad är denna rapport?

Hur mår den svenska yrkesfiskaren idag? I denna rapport redovisar vi hur yrkesfiskare i dagens Sverige utövar sitt yrke, vilka utmaningar de möter, vilka frågor och problemområden de vill lyfta fram, och i vilken grad de är medlemmar i Sveriges erkända producentorganisationer (PO). För att undersöka dessa frågor har forskare vid Göteborgs universitet (GU), i samarbete med Marint centrum i Simrishamn, genomfört en enkätundersökning riktad mot 835 fiskelicensinnehavare i Sverige (se enkätblanketten i Bilaga A). Rapporten baseras på 351 respondenter, motsvarande 42% av alla fiskelicensinnehavare.¹

Den data som rapporten baseras på är i huvudsak kvantitativ, men den rymmer även kvalitativ data. På de flesta frågorna kunde fiskelicensinnehavare välja bland svarsalternativ genom att cirkla eller kryssa ett eller flera alternativ. De kunde också skriva i egna svar och kommentarer. Enkäten avslutade med en öppen fråga, vari fiskelicensinnehavarna fick möjlighet att berätta om vad de själva ansåg vara viktigt. Rapporten redovisar mönster bland enkätsvaren i form av svarsfrekvens av valbara alternativ samt respondenternas skriftliga kommentarer. De sistnämnda ger en kvalitativ inblick i fiskarnas upplevelser och synpunkter.

Varför gjorde vi denna undersökning?

Utgångspunkten för föreliggande undersökning var ett gemensamt intresse mellan Marint centrum och forskargruppen på GU vad gäller fiske och demokratisk representation. På GU hade Arias Schreiber och Linke tidigare undersökt hur svenska kustfiskares intresse tas, eller inte tas, i beaktning i EUs fiskeripolitik och -förvaltning.² På Marint centrum hade Tschernij och Lundin sedan 2010 arbetat med frågor kring hur väl Simrishamns yrkesfiskares röster, samt yrkesfiskares röster i andra kommuner längs Östersjöns kust, görs hörda i Sveriges fiskeripolitik och förvaltning.

Enligt EUs fiskepolitik bör fiskares erkända PO vara de organ som ansvarar för den dagliga förvaltningen av de olika fiskena samt för den gemensamma fiskeripolitiken och marknadsordningen i EU.³ Därmed har PO sedan 2013 också fått som uppdrag att ge råd inom den gemensamma fiskeripolitiken till Europeiska kommissionen.⁴ Denna åtgärd har tagits för att öka demokratisk delaktighet av berörda aktörer i beslutsfattande processer och utformningen av policyer, vilket i sin tur bidrar till en mer demokratiskt, genomskinligt och ansvarsskyldigt politiskt system och

---

¹ Listan av fiskelicensinnehavare tillhandahölls av Havs- och vatten myndigheten (HaV), Tillståndsenheten. Listan består av yrkesfiskare som har fiskelicens kopplad till ett fartyg. HaV tar också hand om yrkesfiskare som har personlig fiskelicens. Man behöver en personlig fiskelicens om man vill bedriva yrkesmässigt fiske i de fem stora sjöarna i Sverige. 158 yrkesfiskare har en personlig fiskelicens; de står på en annan lista och omfattas inte av enkätundersökningen.

² Se Arias-Schreiber, M., Linke, S., Delaney, A. E., & Jentoft, S. (2019). Governing the Governance: Small-Scale Fisheries in Europe with Focus on the Baltic Sea. In R. Chuenpagdee & S. Jentoft (Eds.), *Transdisciplinarity for Small-Scale Fisheries Governance* (Vol. 21, pp. 357–374). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-94938-3_19; Linke, S., & Jentoft, S. (2016). Ideals, realities and paradoxes of stakeholder participation in EU fisheries governance. *Environmental Sociology*, 2(2), 144–154. <https://doi.org/10.1080/23251042.2016.1155792>.

³ Se Europeiska kommissionens webbsida, https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/market/producer_organisations_sv.

⁴ Se Linke, S., & Jentoft, S. (2016). Ideals, realities and paradoxes of stakeholder participation in EU fisheries governance. *Environmental Sociology*, 2(2), s.144. Artikeln ger en ingående analys av representation av fiskets intressen i EU:s fiskeriförvaltning.

förvaltningssystem. I EUs beskrivning av rådgivares roll presenteras PO som organisationer som ”representerar” fiskare, fiskförädlare och andra aktörer i fiskerinäring.⁵

Jordbruksverket, dvs. myndigheten som tar hand om Sveriges erkända PO, understryker vikten av demokrati inom organisationerna. Det krävs t.ex. att erkända PO ska ”ha ett demokratiskt funktionsätt” och att varje medlem ska ”ha en röst vid organisationens stämmor.”⁶ Enligt Jordbruksverket förväntas att varje PO jobbar för att förbättra förutsättningarna för medlemmar att utöva sitt yrke, samtidigt som de bör främja ett livskraftigt och hållbart fiske i överensstämmelse med grundförordningen och miljöretten (ibid.).

För att PO ska vara demokratiska organ som representerar den svenska yrkesfiskaren krävs att två grundläggande förutsättningar uppfylls. För det första måste den svenska yrkesfiskaren vara medlem i en PO. Ju högre grad av delaktighet i PO, desto mer demokratiska och representativa blir organisationerna. För det andra måste organisationen ifråga driva fiskarnas intresse. Detta kräver i sin tur en förståelse av hur yrkesfiskarna ser på fisket, inklusive deras synpunkter på de viktigaste frågorna i fisket och en vilja att driva politik kring dessa frågor. Föreliggande rapport bidrar till kunskapen rörande dessa två grundläggande förutsättningar för en demokratisk fiskeripolitik och förvaltning. I rapporten presenteras data om dagsläget i fisket, medlemskap bland Sveriges fiskelicensinnehavare i erkända PO (inklusive skillnader i delaktighetsnivån inom olika delar av yrkeskåren), samt de frågor som fiskare ser som viktigast inom dagens fiske.

Rapportens disposition

Rapporten börjar med en beskrivning av enkätundersökningen och dess parametrar. Sedan presenterar vi information om yrkesfiske från enkätsvaren. Därefter diskuteras det aktuella läget i fisket, med fokus på fiskelicensinnehavare som överväger att sluta eller har nyligen slutat fiska. Därpå följer en redogörelse av delaktighet i PO, de viktigaste frågorna, och en kort redovisning av problemområden som respondenterna identifierade i sina kommentarer. Rapporten avslutas med ett par korta reflektioner om undersökningen samt en beskrivning av nästa steg i projektet.

ENKÄTEN

I juni 2019 skickade vi via post ut enkäter till Sveriges 835 fiskelicensinnehavare (enkätblanketten finns i Bilaga A). Enkäten tog kort tid att besvara samt erbjöd möjligheter för skriftliga kommentarer. Totalt svarade 351 fiskelicensinnehavare, eller 42%, på enkäten. I den samhällsvetenskapliga litteraturen är det vanligt att hitta forskning baserad på enkäter med en svarsfrekvens på 20%. I regel är forskare mycket nöjda med svarsfrekvenser som närmar sig 30%.

Respondenterna valde själva vilka frågor de ville besvara och kommentera. De flesta respondenter besvarade alla frågor. I analysen tittar vi på antal respondenter per fråga och mäter hur många som valde varje svarsalternativ med denna specifika siffra som bas. Vi ställde även en fråga, om fiskets viktigaste frågor, där respondenterna fick rangordna sina valbara svar. Svaren på denna fråga mäts i termer av ett genomsnitt av totalen av rangordningarna (se sidor 20-22).

---

⁵ Se Regulation (EU) No 1380/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1380>.

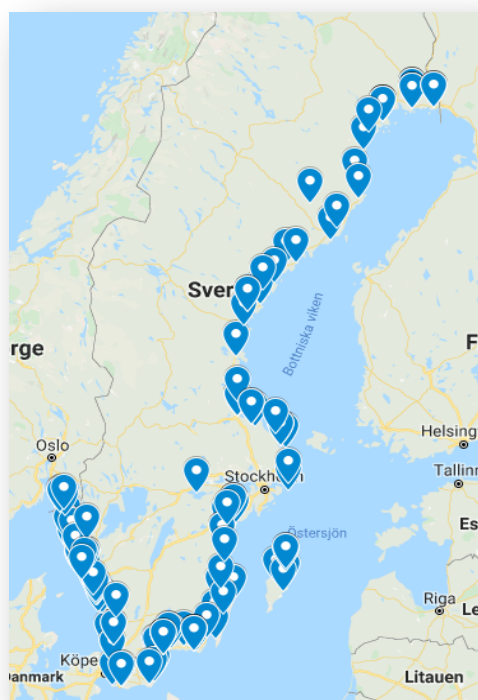
⁶ Se Jordbruksverket om producentorganisationer, <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/handelmarknad/fiskeriochvattenbruksprodukter/eusregleringavmarknaden/forfiskeriochvattenbruksprodukter/bildandeocherkannandeavproducentochbranschorganisationer/producentorganisationer.4.37e9ac46144f41921cdf33f.html>.

250 respondenter, eller 71% av gruppen, valde att lägga till någon form av skriftlig kommentar. Kommentarererna varierar från mycket korta förklaringar, t.ex. rörande fiskeplats eller redskap, till längre texter på en eller flera sidor av bifogade papper. Dessa skriftliga kommentarer kan inte mätas på samma sätt som de valbara svarsalternativen, men de kan kategoriseras och sammanställas. Att en kort enkät inspirerade så många att berätta om sina synpunkter och upplevelser bevisar vikten av dessa ämnen. Det tyder på att svenska fiskare vill att deras röster hörs.

De flesta av respondenterna besvarade enkäten direkt, alltså innan EUs torskstopp i Östersjön 24 juli 2019. Torskstoppet och även det kommande sillstoppet påverkar såklart yrkeskårens förmåga att fortsätta fiska, och troligtvis även deras synpunkter på dagens viktigaste frågor. Föreliggande data speglar därmed inte påverkan av torsk- eller sillstoppet på yrkesfiskare. Dessa frågor bör undersökas vidare.

Fiskelicensinnehavarnas boplatser

Vi har använt en lista av fiskelicensinnehavare tillhandahållen av Havs- och vatten myndigheten (HaV) för att skapa en övergripande bild av fiskelicensinnehavares boplatser. Detta betyder vi har tagit adresserna på listan som om de var fiskarnas boplatser, vilket troligtvis inte är alltid korrekt. Utifrån detta grova mått ser det ut som en stor majoritet av fiskelicensinnehavare bor vid kusten. 147, eller 18%, bor norr mellan Grisselhamn och Nikkala. Denna grupp kallas nordkustborna (NKB). 335, eller 40%, bor mellan Stockholm och Ängelholm. Denna grupp kallas för sydkustborna (SKB). 351, eller 42%, bor mellan Halmstad och Strömstad. Denna grupp kallas för västkustborna (VKB). En (1) enkätsvarare rapporterade boplatser utanför Sverige.

Figur 1. En bild av fiskelicensinnehavarnas boplatser baserad på fiskarna i uppföljningsgruppen (se sidan 8).

Kategorisering av data

I analysen har vi valt att gruppera respondenterna efter fartygsstorlek, fiskeområde och, i de fallen där det var möjligt, boplatser. Det är vanligt att fiskeflottan delas upp i kategorierna litet, mellanstort och stort fartyg. Fartygets storlek påverkar vilket regelverk som gäller samt vilket stöd som erbjuds fiskaren. Fartygsstorlek ger också insikter i en fiskares fiskestil och strategi, exempelvis storleken på fångsten. Det finns olika gränsdragningar för storlekskategorier organisationer emellan, men vi har valt att använda följande kategorier: fartyg som är mindre än 12m (<12m), fartyg mellan 12 och 20m (12-20m), och fartyg som är större än 20m (>20m). Dessa kategorier har använts av bland annat HaV och Europeiska kommissionen.⁷ Till dessa tre har vi valt att lägga till ytterligare en kategori: de som har flera fartyg. Analysen visar skillnader mellan fiskare som har ett enskilt fartyg och någon som har 2+ fartyg.

⁷ Se t.ex. Havs 2010 rapport om småskaligt kustfiske i Sverige, <http://www.smabatar.is/Sk%C3%BDrslan%20fr%C3%A1%20EU.pdf>, och Europeiska kommissionens rapport om trender och ekonomiskt utkast i EUs fiskeflottan, <http://www.smabatar.is/Sk%C3%BDrslan%20fr%C3%A1%20EU.pdf>.

I enkäten frågade vi fiskelicensinnehavare var de fiskar och gav flera svarsalternativ. Majoriteten av respondenterna besvarade frågan ”var fiskar du” i precisare kategorier än vad som stod på vår lista, så som t.ex. Ålandshavet, Södra Bottenhavet, Norra Bottenviken, Kattegatt, Skagerak eller Kalmarsund. Vi har valt att gruppera alla svenska fiskeplatser i tre stora fiskeområden: Norra Östersjön (NÖ), Östersjön och Öresund (ÖÖ) och Västkusten (VK). Detta har vi gjort dels för att spegla svaren vi fick, dels för att gruppera fiskeplatser med sinsemellan liknande förutsättningar. Kategorin NÖ inkluderar Bottenhavet, Bottenviken, Ålandshavet, och Svealandskusten. Kategorin ÖÖ inkluderar Östersjön, Öresund, och Kalmarsund. Kategorin VK inkluderar alla vattnet längd Sveriges västkust, inklusive Kattegatt, Skagerak, och Kosterhavet. Vi har också skapat en kategori för dem som fiskar i flera områden (2+ fiskeområden). Fiskeplatser utanför Sverige har inte grupperats. Bara några få respondenter fiskade endast i områden utanför Sverige, och dessa fiskeplatser är utspridda (se Tabell 1, s.9).

Respondenterna erbjöds anonymitet, men de som ville gavs möjlighet att bifoga kontaktinformation för uppföljning. 142 fiskare, det vill säga 40% av alla respondenter, valde att bifoga kontaktinformation. Denna grupp kallas för ”uppföljningsfiskare” (UF). Vi har använt adresser från UF för att skapa en generell bild av hur yrkesfiskares boplats påverkar hur de besvarar andra frågor, t.ex. för att undersöka relationen mellan fartygsstorlek eller fiskeområde och boplats. Figur 1 på sidan 7 visar UF gruppens boplatser.

YRKESFISKET

95% av respondenterna (n=335) beskrev sig själva som yrkesfiskare. Alla 142 i UF beskrev sig själva som yrkesfiskare. 5% av alla respondenter (n=16) såg inte sig själva som yrkesfiskare. Hur den sistnämnda gruppen bör förstås är inte tydligt; alla som fick enkäten är, enligt HaV, fiskelicensinnehavare. Det kan handla om respondenter som nyligen har slutat fiska eller fiskelicensinnehavare som är en juridisk person, dvs. ett handelsbolag eller ett aktiebolag, där personen som besvarade enkäten inte själv är yrkesfiskare.

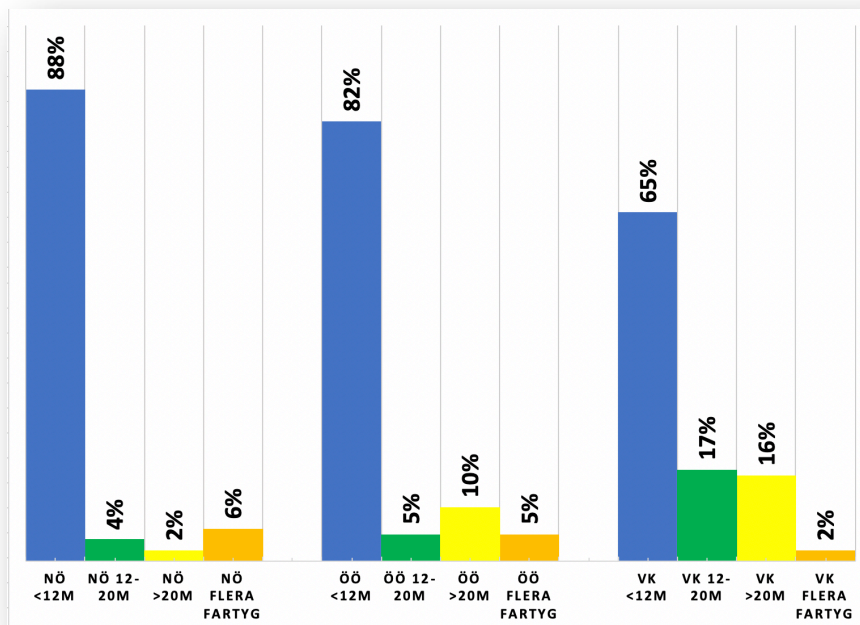
Fartygsstorlek

Den övervägande majoriteten av respondenterna, 79% (n=275), har ett fartyg i storleksklassen <12m. 9% har ett fartyg i storlek 12-20m (n=32) och 8% har ett fartyg i storlek >20m (n=29). 14 respondenter hade 2+ fartyg i olika storlekar (4%) och en person besvarade inte frågan.

Fartygsstorlek och fiskeområde

Andelen fartyg inom de olika storlekskategorierna skiljer sig åt fiskeområden emellan. Sett till alla respondenter som fiskar i NÖ, alltså både de som fiskar endast i NÖ och de som fiskar i NÖ och andra platser, har 88% (46 av 52) ett fartyg <12m. Bland alla som fiskar i ÖÖ har 82% (161 av 196) ett fartyg <12m. På VK har 65% (85 av 131) ett fartyg <12m. De som fiskar på VK har i högre grad fartyg i större storlekskategorier än de andra grupperna. Figur 2 visar andelen fartyg i de olika storlekskategorierna i alla fiskeområden.

Figur 2. Fartygsstorlek i Norra Östersjön, Östersjön och Öresund, och på Västkusten.

Fartygsstorlek och boplat

Från gruppen med uppföljningsfiskare (UF) kan vi undersöka relationen mellan fartyg och boplat. Inom UF (n=142) bor 30% på nordkusten, 40% på sydkusten och 30% på västkusten. En tydlig majoritet av såväl dessa nordkustbor (86%) som sydkustbor (89%) har ett fartyg i storleken <12m medan spridningen mellan fartyg är något mer varierad bland västkustborna.

Tabell 1. Relationen mellan boplat och fartygsstorlek inom uppföljningsgruppen.

Fartygsstorlek	Nordkustbor (n=43)	Sydkustbor (n=56)	Västkustbor (n=41)
Fartyg <12m	86%	89%	66%
Fartyg 12-20m	5%	2%	20%
Fartyg >20m	2%	2%	12%
2+ fartyg	7%	7%	2%

Fiskeområde

Vi bad fiskelicensinnehavare att berätta var de fiskar/har fiskat. 350 av 351 svarade på frågan. De flesta, 85% eller 296 av 350, fiskar endast i ett område och i svenskt vatten, dvs. i endast ett av fiskeområdena NÖ, ÖÖ eller VK. 15% av respondenterna (n=52) fiskar i två eller flera fiskeområden, varav 12 fiskar i svenskt vatten och Nordsjön eller andra platser. Dessutom finns det 3 som enbart fiskar i Nordsjön eller andra platser utomlands. Alla resultat redovisas i Tabell 2 på sidan 10.

Tabell 2. Var fiskar du? Respondenternas fiskeområde.

Fiskeområde	%
Norra Östersjön (n=33)	9 %
Östersjön och Öresund (n=152)	43 %
Västkusten (n=111)	32 %
2+ fiskeområden (n=52)	15 %
En annan plats (n=3)	1 %

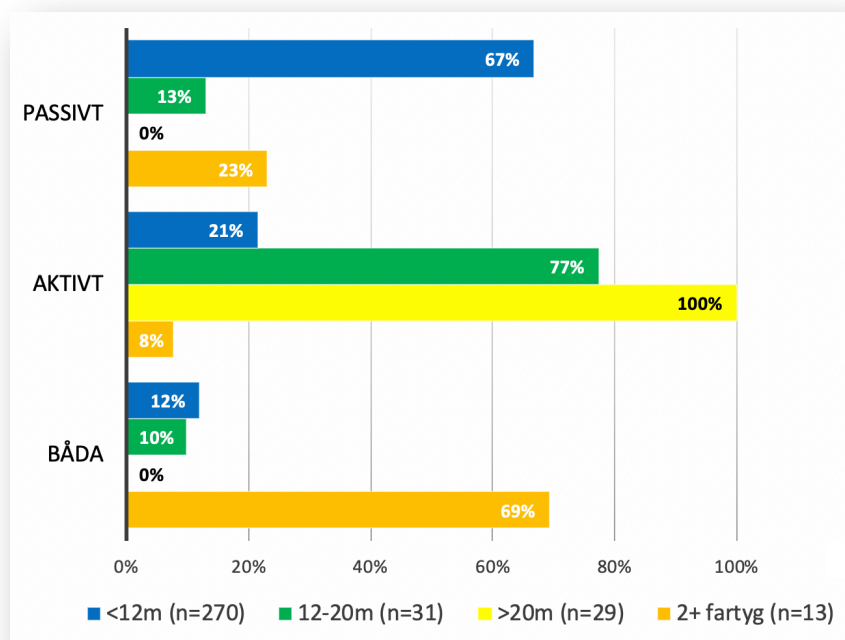
Fiskeområde och boplats

Från UF (n=142) kan vi titta på relationen mellan fiskeområde och fiskarens boplats. Datan visar att de flesta fiskar där de bor. Sambandet är starkast bland de som bor vid sydkusten: 86% av SKB fiskar endast på Östersjön-Öresund (49 av 57). 76% av VKB (32 av 42) fiskar endast på Västkusten. Det verkar som att NKB fiskar i andra platser i högre grad än SKB och NKB.⁸ Enligt enkätsvaren fiskar 44% av NKB endast i Norra Östersjön (19 av 43), 16% fiskar i både NÖ och ÖÖ, 37% fiskar bara i ÖÖ, och 2% angav ingen fiskeplats.

Fiskeredskap

Vi frågade vilken typ av redskap, aktivt eller passivt, respondenterna använder. Indelningen syftar till att åtskilja å ena sidan redskap som aktivt dras genom vattnet och således fångar upp fisk, exempelvis trål, och å andra sidan redskap som placeras ut i vattnet och fångar fisk passivt, exempelvis ryssja.⁹

53% (n=187) använder passivt redskap, 32% (n=112) använder aktivt redskap, 13% (n=44) använder både aktivt och passivt och 2% (n=8) svarade inte frågan. Figur 3 visar hur bruket av passivt respektive aktivt redskap är disponerat fartygsstorlek emellan. Som väntat är aktiva redskap överrepresenterade i gruppen som fiskar med större fartyg.

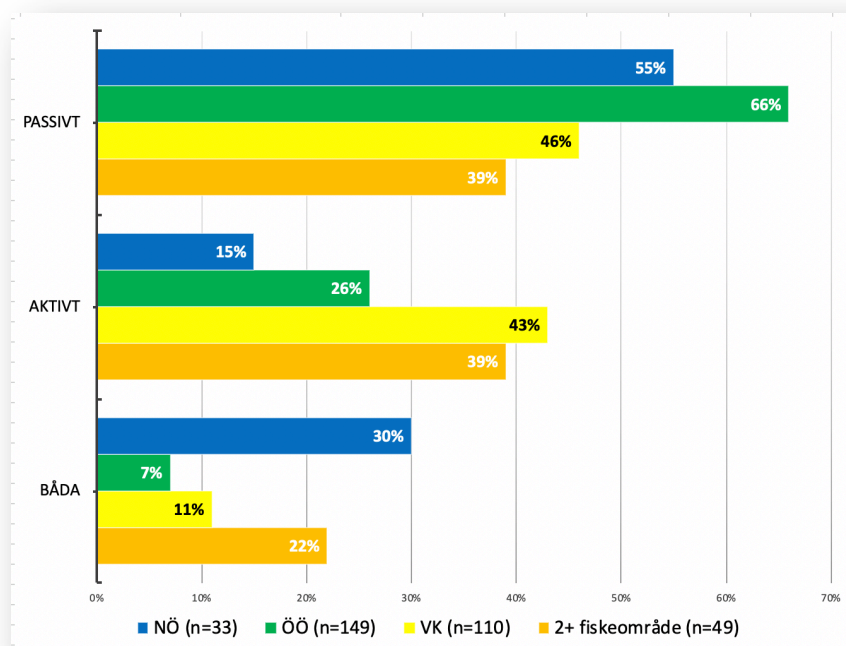

Figur 3. Relationen mellan bruk av passivt/aktivt redskap och fartygsstorlek.

⁸ Vi vill vara försiktiga med detta resultat. Som diskuterat tidigare är kategorin ”Norra Östersjön” en sammanställning av fiskeplatser som respondenter själva delgivit. Kategorin inkluderar Bottenhavet, Bottenviken, Ålandshavet, och Svealandskusten. Vi vet att alla som nämnde dessa fiskeplatser fiskar där. Frågan är: har alla som fiskar i dessa platser förklarat det i enkäten? Så har vi tolkat det, men vi tror ändå detta resultat bör undersökas vidare.

⁹ Se exempelvis HaVs rapport från 2004 om havsfiskemetoder, <https://www.havochvatten.se/hav/uppdrag--kontakt/publikationer/aldre-publikationer/f-fakta/2012-02-08-f-fakta-200419-havsfiskemetoder.html>.

Därtill finns samband mellan bruk av aktivt och passivt redskap och fiskeområde, redovisade i Figur 4. Inom gruppen ÖÖ är exempelvis passiva redskap mer förekommande än inom såväl NÖ som VK, medan andelen av fisket inom VK som utförs med aktiva redskap är märkbart större än motsvarande andel för både NÖ och ÖÖ.

Figur 4. Relationen mellan bruk av passivt/aktivt redskap och fiskeområde.

LÄGET – SLUTA ELLER FORTSÄTTA MED FISKET?

Enkätundersökningen visar att en majoritet av respondenterna har slutat eller överväger att sluta fiska. Totalt svarade 234 fiskare (67%) att de överväger att sluta fiska eller helt nyligen har slutat. Alltså är det bara en tredjedel av respondenterna som inte överväger att sluta fiska.

Att sluta fiska och fartygsstorlek

De flesta fiskare som överväger sluta eller har slutat fiska, dvs. 175 av 234 eller 75%, har ett fartyg i storlek <12m. Att de flesta som överväger sluta/har slutat fiska har ett fartyg <12m är ingen överraskning, eftersom 79% av alla respondenter har ett fartyg i denna storlek.

Antalet fiskare som har ett fartyg 12-20m eller >20m, eller som har 2 eller flera fartyg, är en mycket mindre andel av hela gruppen, vilket betyder man måste vara försiktig med slutsatser. Men datan antyder att fiskelicensinnehavare med ett fartyg >20m och de med två eller flera fartyg överväger sluta fiska i en mycket mindre utsträckning än de med ett fartyg <12m och de med ett fartyg 12-20m.

Tabell 3. Fartygsstorlek och övervägandet eller beslutet att sluta fiska.

Fartygsstorlek	% av respondenter med fartyg i denna storlek	% med fartyg i denna storlek som överväger sluta
Fartyg <12m	79 %	75 %
Fartyg 12-20m	9 %	75 %
Fartyg >20m	8 %	38 %
2+ fartyg	4 %	21 %

Att sluta fiska och fiskeområde

Det finns samband mellan valet eller övervägandet att sluta fiska och fiskeområde. Fiskelicensinnehavare som fiskar endast på Västkusten överväger sluta fiska i mindre utsträckning än

de som fiskar i andra områden. 56%, eller 62 av 111 som fiskar endast på VK, överväger sluta eller har slutat fiska. Detta bekräftar ett av resultaten i Projekt Hållbart fiskes intervjustudie baserad på drygt 30 småskaliga, kustnära fiskare i Bohuslän från 2019. Undersökningen visar på ”en i huvudsak nöjd och välmående yrkeskår” då 67% svarar att de är nöjda med sin ekonomi.¹⁰

De som fiskar i enbart Östersjön och Öresund överväger att sluta eller har nyligen slutat fiska i störst utsträckning av de olika områdesgrupperna: 78%, eller 119 av 152 som fiskar i ÖÖ, berättade de överväger sluta eller har slutat fiska. Resultaten från alla områden redovisas i Tabell 4.

Tabell 4. Fiskeområde och övervägandet eller beslutet att sluta fiska.

Fiskeområde	% av alla respondenter	% som i detta område som överväger sluta
Norra Östersjön	9 %	76 %
Östersjön + Öresund	43 %	78 %
Västkusten	32 %	56 %
2+ fiskeområden	15 %	64 %

Not: den totala procentdelen i kolumnen ”% av alla respondenter” är 99 % eftersom 1 % fiskar utomlands.

Anledningar att sluta fiska

Respondenter som har slutat eller överväger att sluta fiska fick välja bland anledningar för beslutet eller övervägandet och gavs även möjlighet att skriva egna anledningar. Här kunde respondenter fylla i eller skriva fler än en anledning som svar på frågan. För de flesta ligger flera faktorer till grund för beslutet eller övervägandet. 65% av gruppen (n=153) listade 1-3 anledningar att sluta fiska varav en av dem säl och en av dem en skriftlig kommentar.¹¹ Totalt skrev 52% (n=122) av gruppen berättande kommentarer som redovisade anledningar att sluta fiska. Tabell 5 nedanför visar antal respondenter som valde en eller flera anledningar.

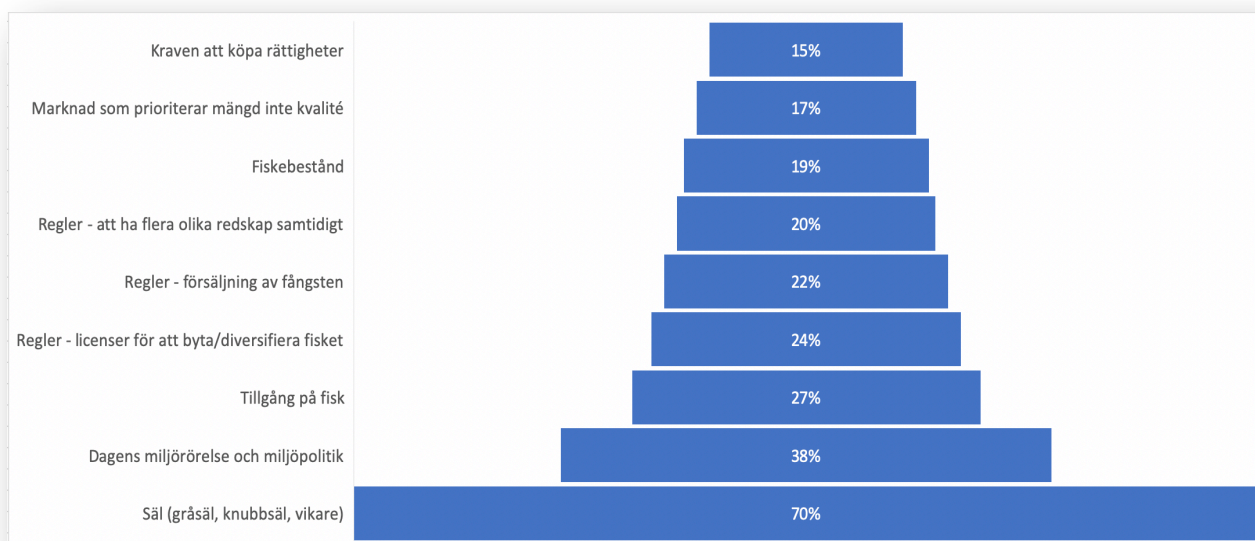
Figur 5 på sidan 13 redovisar svarsfrekvensen av de valbara anledningarna att sluta fiska. 70% av respondenterna som överväger sluta eller har slutat fiska (164 av 234) valde säl som en faktor i beslutet/övervägandet. Den näst mest vanligt förekommande anledningen var dagens miljörörelse och miljöpolitik, vilken valdes av 38% av fiskelicensinnehavare (89 av 234). Om vi slår ihop alla som valde någon form av regelverk till en kategori hamnar denna på tredje plats: 35% av alla som berättar de överväger sluta fiska valde någon form av regelverk som en anledning (n=81).

Tabell 5. Antal anledningar att sluta fiska bland fiskelicensinnehavare som överväger att sluta.

Antal anledningar sluta	Antal respondenter
1 anledning	52
2 anledningar	59
3 anledningar	42
4 anledningar	30
5 anledningar	27
6+ anledningar	24

¹⁰ Projekt Hållbart fiske, 2019. Småskaligt kustnära fiske i Bohuslän: en intervjustudie 2019. s. 14.

¹¹ I enkäten skrev vi ”gräsäl”, men respondenterna svarade mer precist och lade till knubbsäl och vikaresäl. Vi har slagit ihop alla typer av säl i kategorin ”säl.”

Figur 5. Svarefrekvens på anledningar till övervägandet eller beslutet att sluta fiska.

Skriftliga kommentarer angående övervägandet eller beslutet att sluta fiska

122 av de 234 fiskarna som överväger sluta eller har slutat fiska (52%) valde att lägga till skriftliga kommentarer rörande sitt beslut/övervägande. I dessa kommentarer lyfts en mängd olika anledningar att sluta fiska, t.ex. övergödning i Östersjön, begränsat laxfiske, WWFs rödlistning av torsk och utarmad landsbygd. Vid närmare anblick framträder flera gemensamma anledningar att sluta fiska bland fiskarnas kommentarer, fast med variationer i uttryck. Dessa återkommande anledningar kan sammanställas som: ”för gammal” (25 respondenter), skarv (25), ”påtvungade kostnader” eller ”lönsamhet” (20, varav 8 specificerar Transportstyrelsens avgifter), ”all rapportering för fisket” (11), ”fiskeripolitik” (9, varav 2 specificerar EUs fiskeripolitik), ”regelverk som blir mer tungarbetat för varje år” (6) och ”stor trålningsfiske” (5). Även säl nämns i flera skriftliga kommentarer, trots att detta fanns tillgängligt bland de valbara alternativen. En fiskare skrev: ”Om 5-10 år finns inget yrkesfiske kvar om inget görs i säl o skarv bestånden. Men ingen vill ta tag i frågan.”

Fartygsstorlek och säl, dagens miljörörelse och miljöpolitik samt regelverk som anledningar att sluta fiska

Bland de valbara anledningarna att sluta fiska var säl (70%), dagens miljörörelse och miljöpolitik (38%) och regelverk i stort (35%) vanligast förekommande, men även här finns det skillnader i frekvens beroende på fartygsstorlek. Respondenter med fartyg i kategorin <12m valde säl som en faktor i beslutet eller övervägandet i betydligt större utsträckning än andra fiskelicensinnehavare. Detta omfattar även de som hade flera fartyg, eftersom det enbart fanns en fiskelicensinnehavare med flera fartyg som inte har ett <12m fartyg. Dagens miljörörelse och miljöpolitik valdes dock som en anledning att sluta fiska i lägre utsträckning bland fiskelicensinnehavare med endast ett <12m fartyg. Med hänvisning till försiktighetsprincipen, på grund av det låga antalet respondenter, verkar det vara fiskelicensinnehavare med flera fartyg samt de med ett fartyg >20m som är mest sannolika att se dagens miljörörelse och miljöpolitik som en anledning att sluta fiska. Det är också fiskelicensinnehavare med flera fartyg som väljer regelverk som en anledning att sluta fiska i störst utsträckning. Utstickande i sammanhanget är fiskelicensinnehavare med ett fartyg >20m, som väljer regelverk som en anledning att sluta fiska i mycket lägre utsträckning än andra fiskare.

Tabell 6. Fartygsstorlek och säl, dagens miljörörelse/politik samt regelverk som anledningar att sluta fiska.

Fartygsstorlek + sluta fiska	% som valde säl	% som valde dagens miljörörelse och miljöpolitik	% som valde regelverk
<12m (n=191)	73 %	34 %	35 %
12-20m (n=24)	42 %	46 %	29 %
>20m (n=11)	54 %	54 %	9 %
2+ fartyg (n=11)	82 %	73 %	55 %

Not: den totala summan överskrider 100 % eftersom respondenterna kunde välja fler än en anledning.

Fiskeområde och säl, dagensmiljörörelse och miljöpolitik samt regelverk som anledningar att sluta fiska

Om vi tittar på fiskeområde bland de som överväger sluta eller har slutat fiska i samband med säl, dagens miljörörelse och miljöpolitik samt regelverk som anledningar att sluta fiska, ser vi också skillnader i frekvensen av dessa val. Som syns i Tabell 7 nedanför väljer de som fiskar på VK säl som en anledning att sluta fiska i mycket lägre grad än andra. Samtidigt väljer de som fiskar på VK eller i flera områden (inklusive de som fiskar på VK och ett eller flera andra platser) dagens miljörörelse och miljöpolitik i större utsträckning än andra. Fiskare aktiva i NÖ är minst benägna att välja dagens miljörörelse och miljöpolitik som en anledning att sluta fiska. Regelverk som en anledning att sluta fiska valdes i mindre utsträckning av respondenter med 2+ fartyg än av andra. Bland de som uteslutande fiskar i ett fiskeområde är andelen som nämner regelverk som en anledning att sluta fiska ganska jämna.

Tabell 7. Fiskeområde och säl, dagens miljörörelse/politik samt regelverk som anledningar att sluta fiska.

Fiskeområde + sluta fiska	% som valde säl	% som valde dagens miljörörelse och miljöpolitik	% som valde regelverk
NÖ (n=25)	76 %	24 %	32 %
ÖÖ (n=119)	81 %	31 %	35 %
VK (n=62)	31 %	48 %	39 %
Flera fiskeområden (n=33)	91 %	48 %	21 %

Not: den totala summan överskrider 100 % eftersom respondenterna kunde välja fler än en anledning.

DELAKTIGHET I PRODUCENTORGANISATIONER

Enligt Jordbruksverket finns det 5 erkända PO bland yrkesfiskare i Sverige idag.¹² De är: Sveriges Fiskares PO (SFPO), Swedish Pelagic Federation PO (SPFPO), Havs- och Kustfiskarnas PO (HKPO), PO Gävlefisk (POG), och Norrbottens Kustfiskare Förenings PO (NKFPO). Jordbruksverkets dokumentation från hösten 2019 anger att 427 svenska yrkesfiskare är anslutna till en erkänd PO.¹³

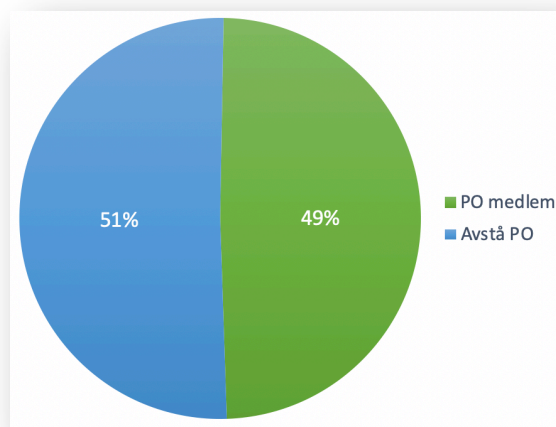
Det finns idag 835 fiskelicensinnehavare i Sverige och därtill ytterligare 158 innehavare av personlig fiskelicens. Alltså är den totala summan 993 stycken yrkesfiskare med någon typ av fiskelicens. Troligtvis finns även fiskare som själva inte har någon fiskelicens, men som är anställda på någon annans fiskebåt. Sett till dessa siffror är det tydligt att majoriteten av fiskare inte är anslutna till någon av de erkända PO.

¹² Läs mer om vad krävs för att bli en erkänd PO på Jordbruksverkets webbsida, <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/handelmarknad/fiskeriochvattenbruksprodukter/eusregleringavmarknaden/forfiskeriochvattenbruksprodukter/bildandoecherkannandeavproducentochbranschorganisationer/producentorganisationer.r.4.37e9ac46144f41921cdf33f.html>.

¹³ E-post till Gillette från Jordbruksverkets Fiskeri- och marknadsstödsenheten, 19 dec 2019.

Bland enkätens respondenter besvarade 322 av 351, eller 92% av totalen av respondenter, frågan om PO-medlemskap. Bland de 322 är 159, eller 49%, medlemmar i en erkänd PO och 163, eller 51%, inte medlemmar i någon erkänd PO. 10 stycken är med i två olika PO. 44 fiskare berättade de var med i en fiskeförening eller en icke-erkänd PO. De flesta av dessa organisationer och föreningar hade bara en medlem bland respondenterna.

Resultaten visar att fiskelicensinnehavare är mer sannolika att delta i en erkänd PO än fiskare i stort. Samtidigt är 49% medlemskap i de erkända organisationerna en låg delaktighetsnivå i de organ som, enligt EU och Jordbruksverket, bör representera fiskarna och deras intressen.

Figur 6. Respondenters deltagarnivå i erkända PO.

Enligt enkätsvaren är SFPO den PO som de flesta PO-medlemmar tillhör. Tabell 8 nedanför redovisar hur medlemskapen bland respondenterna är distribuerade över erkända PO. Summan överskrider 159 (antal respondenter som är med i någon PO) eftersom 10 respondenter är medlemmar i fler än en PO.

Tabell 8. Anslutningsgrad till de erkända PO bland respondenter som är PO-medlemmar.

<i>Producentorganisation</i>	<i>Antal medlem</i>	<i>% av alla PO-medlemmar</i>
Sveriges fiskares PO (SFPO)	89	56%
Swedish Pelagic Federation PO (SPFPO)	22	14%
Havs- och kustfiskarnas PO (HKPO)	23	14%
PO Gävlefisk (POG)	18	11%
Norrbottens kustfiskare förenings PO (NKFPO)	17	11%

PO-medlemskap och fartygsstorlek

Anslutningsgrad till PO varierar beroende på fartygsstorlek. Bara 36% av fiskelicensinnehavare med ett fartyg i storleken <12m, dvs. 98 av 275 respondenter, är medlemmar i någon av de fem erkända organisationerna. Medlemskap i en erkänd PO är märkvärdt högre bland respondenter med fartyg i större storlekar. Bland fiskelicensinnehavare med ett fartyg i storlek 12-20m är deltagarnivån 78%. Särskilt utstickande är deltagarnivån bland de med ett fartyg i storlek >20m: 90% i denna grupp, 26 av 29, tillhör en PO.

Tabell 9. Relationen mellan fartygsstorlek och medlemskap i en erkänd PO.

<i>PO-medlem - fartyg</i>	<i><12 (n=275)</i>	<i>12-20m (n=32)</i>	<i>>20 (n=29)</i>	<i>2+ fartyg (n=14)</i>
Medlem i en PO	36 %	78 %	90 %	64 %
Ej. medlem i en PO	64 %	22 %	10 %	36 %

PO-medlemskap och fiskeområde

PO-medlemskap varierar beroende på fiskeområde. Det är tydligt att fiskelicensinnehavare som fiskar på VK är medlemmar i erkända PO i större utsträckning än de som fiskar i NÖ eller ÖÖ. ÖÖ-fiskare har den lägsta deltagarnivån i erkända organisationer: bara 47 av 152, eller 31%, är PO-medlemmar. Den högsta deltagarnivån i erkända PO verkar vara bland respondenterna som fiskar i flera områden.

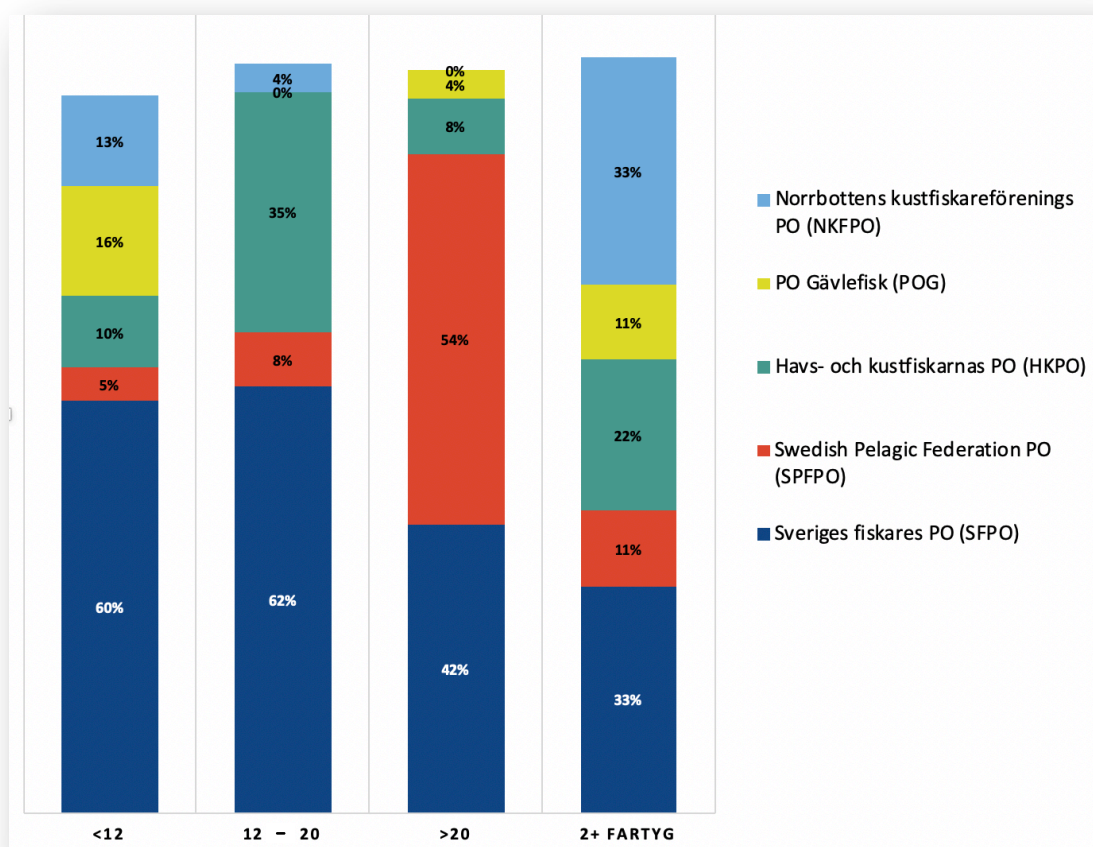
79% av denna kategori tillhör en erkänd PO. Värt att notera är dock att antalet fiskare i gruppen är begränsat och att det således är svårt att dra slutsatser baserat på resultatet.

Tabell 10. Relationen mellan fiskeområde och medlemskap i en erkänd PO.

<i>PO-medlem - fiskeområde</i>	<i>NÖ (n=33)</i>	<i>ÖÖ (n=152)</i>	<i>VK (n=111)</i>	<i>2+ områden (n=19)</i>
Medlem i en PO	42 %	31 %	58 %	79 %
Ej medlem i en PO	58 %	69 %	42 %	21 %

Val av PO och fartygsstorlek

Bland PO-medlemmar finns det samband mellan fartygsstorlek och val av PO. Detta illustreras i Figur 7.

Figur 7. Anslutningsgrad till enskilda producentorganisationer jämfört med fartygskategori.

Not: den totala summan överskrider 100 % eftersom 10 respondenter är med i flera PO.

Fiskelicensinnehavare med ett fartyg i storleken <12m är med i SFPO i högre grad än de är i andra PO. HKPO är mer populär bland fiskelicensinnehavare med ett fartyg 12-20m än bland de med fartyg i andra storlekar. Nästan alla som har ett fartyg i storleken >20m är med i SFPO eller SPFPO, och ingen med ett fartyg i denna storlek är med i NKFPO. POG har väldigt få medlemmar med fartyg i större storlekar än 12m, och inga av våra respondenter med ett fartyg 12-20m delgav att de var medlem i POG. NKFPO lockar fiskelicensinnehavare med 2+ fartyg i en större utsträckning än de lockar fiskare med fartyg i andra storlekkategorier.

Fartygsstorlek bland PO-medlemmar

Det finns även skillnader vad gäller fartygsstorlek bland medlemmar i olika PO. SFPO har jämnare fördelning av fiskare av fartyg i olika storlekskategorier än andra organisationer. POG har den minst jämna fördelningen. En stor majoritet av medlemmar i POG och NKFPO har ett fartyg i kategorin <12m. SPFPO attraherar flest fiskelicensinnehavare med ett fartyg i storleken >20m, och den näst största gruppen i SPFPO är fiskare med ett fartyg i storleken <12m.

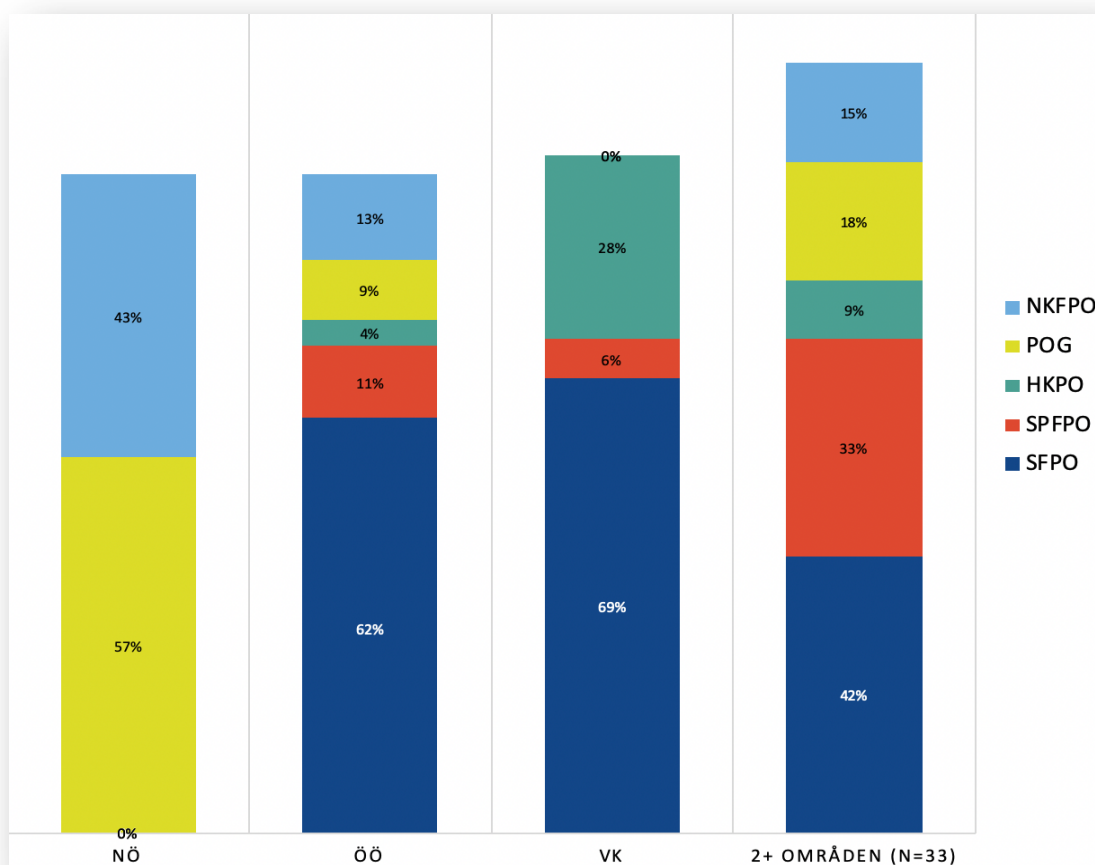
Tabell 11. Fartygsstorlek av medlemmar i olika producentorganisationer.

<i>Specifik PO</i>	<i>SFPO (n=89)</i>	<i>SPFPO (n=22)</i>	<i>HKPO (n=23)</i>	<i>POG (n=18)</i>	<i>NKFPO (n=17)</i>
<12m	66%	23%	43%	88%	76%
12-20m	18%	9%	39%	0%	6%
>20m	12%	64%	9%	6%	0%
2+ fartyg	3%	5%	9%	6%	18%

Val av PO och fiskeområde

Bland PO-medlemmar finns ett tydligt samband mellan fiskeområde och val av PO. Detta illustreras i Figur 8 på sidan 18.

Enkätsvaren antyder att fiskelicensinnehavare identifierar vissa producentorganisationer med vissa fiskeområden. Alla PO-medlemmar som uteslutande fiskar i NÖ är medlemmar i POG eller NKFPO. Samtidigt finns det ingen som väljer POG eller NKFPO bland de som endast fiskar på VK. HKPO är populärast bland VK-fiskare och lockar fiskare från andra områden i låg utsträckning: ingen alls från NÖ och väldigt få från ÖÖ. De två producentorganisationer som uppvisar breda medlemskap i förhållande till fiskeområden är SFPO och SPFPO, och bland dem är det SFPO som lockar flest.

Figur 8. Anslutningsgrad till enskilda PO av PO-medlemmar som fiskar i specifika fiskeområden.

Not: den totala summan kan överskrida 100% eftersom 10 respondenter är med i flera PO.

Anledningar att avstå från PO-medlemskap

Som diskuterat ovan är 51% av respondenterna (163 av 322 som besvarade frågan) inte medlemmar i någon erkänd PO. Denna siffra varierar vidare mellan de olika fartygsstorlekkategorierna: 64% av respondenter med ett fartyg i kategorin <12m, 22% av de med ett fartyg i kategorin 12-20m, 10% av de med ett fartyg i kategorin >20m och 36% av de med 2+ fartyg är inte medlemmar i någon erkänd PO. Sett till fiskeområde: 58% av respondenter som enbart fiskar i NÖ, 69% av de som enbart fiskar i ÖÖ, 42% av de som enbart fiskar på VK och 21% av de som fiskar i flera fiskeområden är inte medlemmar i någon erkänd PO.

Vi bad alla respondenter som inte var medlemmar i någon erkänd PO att välja mellan 4 anledningar att avstå från medlemskap. Respondenterna fick välja alla aktuella anledningar. 140 respondenter valde att svara på frågan (86% av de som inte är anslutna till en erkänd PO), varav 24% (33 av 140) gav flera anledningar. Hälften svarade att de tror mer på det gamla systemet med lokala fiskarföreningar, regionala förbund och ett nationellt riksförbund. Alla resultat redovisas i Figur 9 på sidan 19.

Figur 9. Anledningar att avstå från PO-medlemskap.

En mindre grupp av respondenterna (9) bifogade kommentarer kring beslutet att inte vara medlem i en PO. Dessa handlar bland annat om att man har gått i pension, privatekonomi och besvikelse. En fiskare skrev ”vill inte tillhöra organisationer som använder fula metoder mot 'icke medlem.’”

Anledningar att avstå från PO-medlemskap och fartygsstorlek

De flesta av de som gav anledningar att avstå från PO-medlemskap var småbåtsägare: 129 av 140, eller 92%. Detta gör det svårt att utföra någon vidare analys av anledningar att avstå i förhållande till fartygsstorlek: det finns inte tillräckligt med respondenter i de andra kategorierna. Bland de som uppgav anledningar att avstå och som hade ett fartyg <12m, valde 28 stycken flera anledningar (22%). Totalt valde 36% (n=47) alternativet ”ingen PO företräder fiskares intresse”, 15% (n=19) ”tror inte på stora nationella organisationer”, 47% (n=61) ”tror mer på det gamla systemet” och 29% valde alternativet ”man kan inte påverka myndigheter genom PO”.

Anledningar att avstå från PO-medlemskap och fiskeområde

Gruppen som väljer att avstå från medlemskap i erkända PO och som angav både fiskeområde och anledningar att avstå från PO är större och utspridd över alla kategorier, vilket möjliggör en tillförlitlig analys. NÖ-fiskare menar att ingen PO företräder deras intressen i störst utsträckning. ÖÖ-fiskare är mer troliga att välja att de tror mer på det gamla systemet. VK-fiskare väljer i samma utsträckning att ingen PO företräder deras intresse som att de inte tror man kan påverka myndigheter genom PO. Fiskelicensinnehavare som fiskar i flera områden väljer att de tror mer på det gamla systemet i en märkvärdigt större utsträckning än andra respondenter.

Tabell 12. Val av anledningar att avstå från PO-medlemskap i jämfört med fiskeområden.

Valbar anledning	NÖ (n=21)	ÖÖ (n=83)	VK (n=30)	2+ områden (n=17)
Ingen av dem företräder mina intressen	52%	33%	40%	35%
Tror inte på stora nationella organisationer	24%	14%	3%	6%
Tror mer på det gamla systemet	43%	47%	33%	71%
Tror inte man kan påverka myndighet genom PO	43%	27%	40%	53%

Not: den totala summan överskrider 100 % eftersom respondenter kunde välja alla aktuella alternativ.

DE VIKTIGASTE FRÅGORNA INOM DAGENS FISKE

Vi frågade fiskelicensinnehavare om de viktigaste frågorna inom dagens fiske. I frågan ombads respondenten att rangordna 7 valbara alternativ samt skriva in egna viktiga frågor i ett fritt fält (se Bilaga A, fråga 8). 347 respondenter svarade på frågan, varav 223 valde att skriva egna kommentarer om de viktigaste frågorna inom fisket. Dessa kommentarer diskuteras på sida 22.

För att visualisera frekvensen av de valbara alternativen har vi använt ett poängsystem. Om respondenten valde att lämna ett svarsalternativ tomt har vi förstått det som att hen såg frågan som oviktig. Ett tomt svarsalternativ fick således 0 (noll) poäng. Annars fick frågan på första plats (den som respondenten rankade högst) 9 poäng, den på andra plats 8 poäng, den på tredje plats 7 poäng, osv. I samband med poängsättningen vill vi förklara att respondenterna svarade frågan som de ville. Detta innebär exempelvis att några rangordnade flera frågor som högsta prioritet (med en 1:a, motsvarande 9 poäng). I de fallen där respondenterna kryssade några viktiga frågor istället för att rangordna dem har vi valt att ge de frågorna 9 poäng. Tabell 12 visar genomsnittliga poäng för varje valbart alternativ samt prioriteringen av frågorna bland de 347 respondenterna.

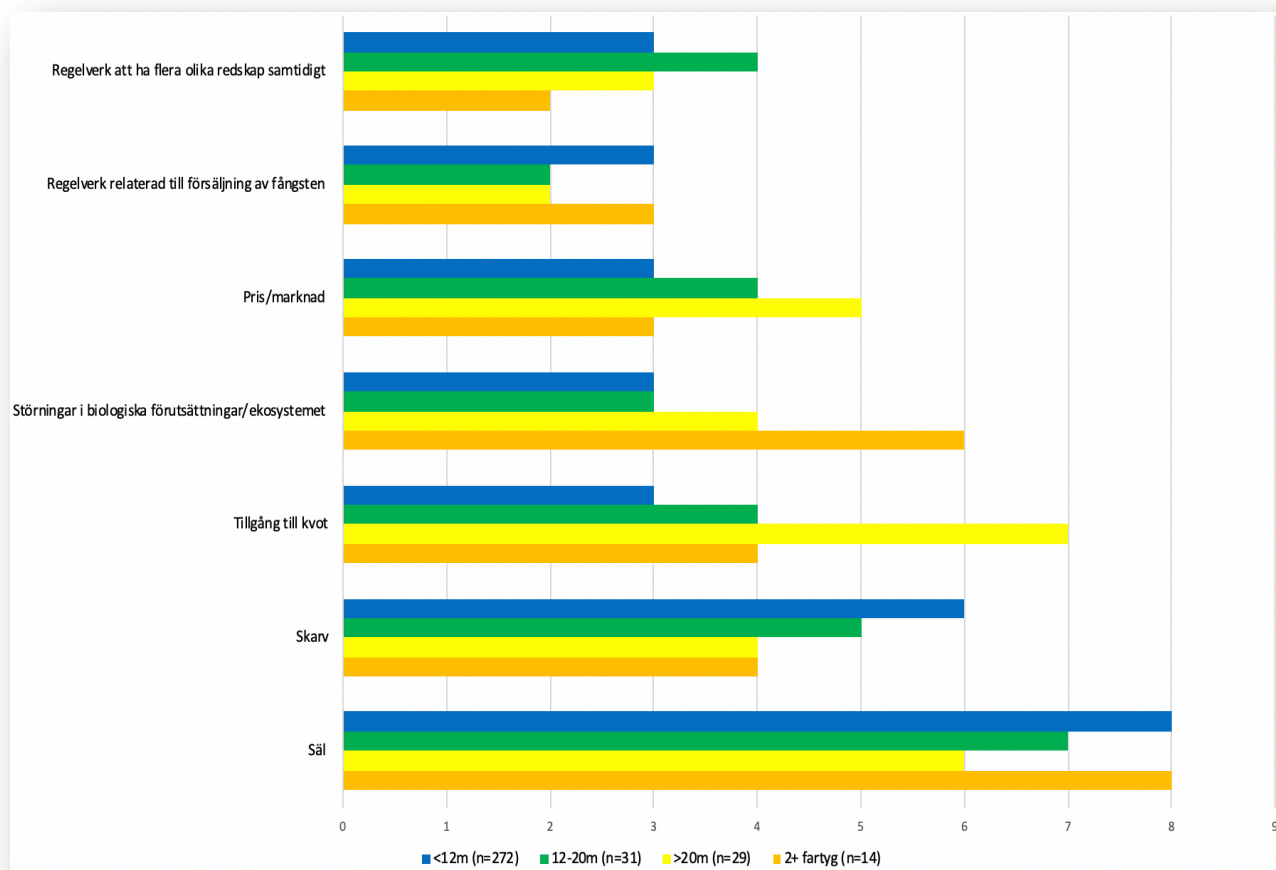
Tabell 13. Genomsnittliga poäng och prioritet av valbara viktiga frågor bland alla respondenter (n=347).

<i>Dagens viktigaste frågor</i>	<i>Genomsnittliga poäng</i>	<i>Prioritet</i>
Säl	8	Första
Skarv	6	Andra
Tillgång till kvot:	4	Tredje
Störningar i biologiska förutsättningar/ekosystemet	4	Tredje
Pris/marknad	3	Fjärde
Regelverk relaterad till försäljning av fångsten	3	Fjärde
Regelverk för att ha flera olika redskap samtidigt	3	Fjärde

Som tabellen visar är säl den frågan som flest fiskelicensinnehavare ser som viktigast, följd av skarv. Tillgång till kvot, störningar i biologiska förutsättningar och de andra alternativen ses som viktiga, men inte i samma utsträckning. I Bilaga B visar vi på vilken nivå beslut fattas rörande dessa frågor.

Valbara viktiga frågor och fartygsstorlek

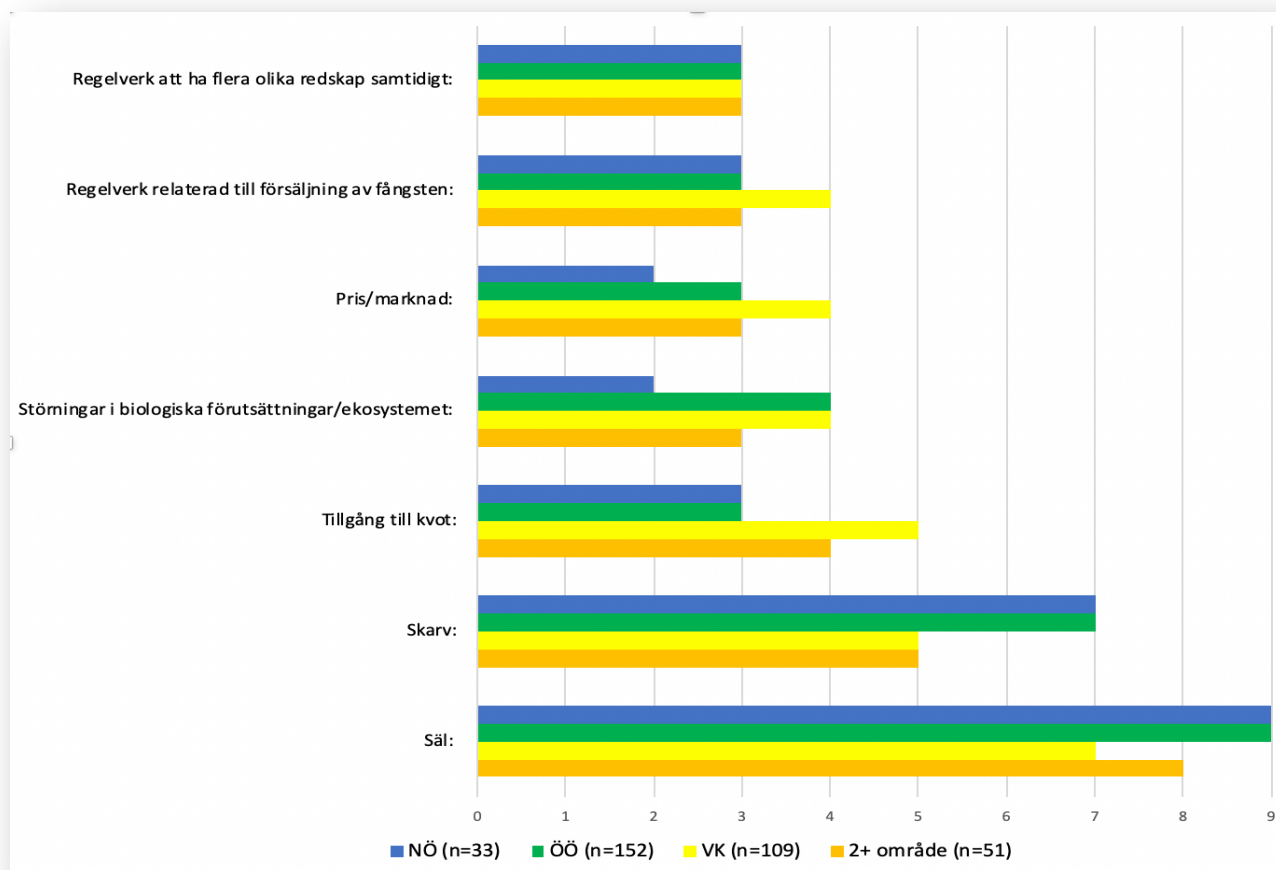
Det finns samband mellan vilka frågor fiskelicensinnehavare prioriterar och vilken fartygsstorlekskategori de tillhör, men skillnaderna varierar beroende på vilken fråga som tas upp. Skillnaderna i rangordning av ”regelverk relaterad till försäljning av fångsten” är inte stora: frågan fick 2 eller 3 genomsnittliga poäng från alla, vilket betyder att grupperna prioriterar frågan på liknande vis. Skillnaderna i rangordningen av ”tillgång till kvot” är betydligt större. Fiskelicensinnehavare med ett fartyg i storlek >20m rangordnade denna fråga nämnvärt högre än andra fiskare. Respondenter med 2+ fartyg valde ”störningar i biologiska förutsättningar eller ekosystemet” som en viktig fråga i betydligt högre grad än andra fiskare (det är dock viktigt att komma ihåg denna är en liten grupp). Alla resultat redovisas i Figur 10 nedanför.

Figur 10. Genomsnittliga poäng av valbara viktiga frågor i relation till fartygsstorlek.

Valbara viktiga frågor och fiskeområde

Det finns även samband mellan val av viktiga frågor och fiskeområde. Gemensamt för alla fiskeområden var att säl ansågs vara den viktigaste frågan inom fisket idag, men NÖ-fiskare och ÖÖ-fiskare rankade sälproblematiken som absolut högst prioritet, medan de som fiskar på VK eller i flera områden gav denna en något lägre genomsnittlig rangordning. Bland respondenter aktiva i NÖ och ÖÖ tar skarv andra plats, men återigen gav VK-fiskare och de som fiskar i flera områden denna fråga mindre poäng i genomsnitt. VK-fiskare rangordnar tillgång till kvot högre än andra grupper. Respondenter aktiva i ÖÖ och VK rangordnade störningar i ekosystemet högre än andra respondenter. Alla resultat redovisas i Figur 11 nedanför.

Figur 11. Genomsnittliga poäng av valbara viktiga frågor i relation till fiskeområde.

Skriftliga kommentarer rörande dagens viktigaste frågor

Totalt skrev 223 respondenter egna kommentarer om de viktigaste frågorna inom fisket. Kommentarererna är olika i omfång och i uttryck, men vi kunde identifiera 14 problemområden som var gemensamma för flera olika respondenter. Dessa har vi sammanställt i ett ordmoln (Figur 12 nedanför). I ordmolnet antyder storleken av en fras eller ord antalet respondenter som diskuterade frågan i sina kommentarer.

Bland de 223 fiskelicensinnehavare som skrev kommentarer diskuterades behovet att förenkla regelverk oftast. Det näst mest återkommande problemet var relationen myndigheter och fiskare emellan. Dessa relationer beskrivs som bekymmersamma av flera respondenter.

I Bilaga C illustreras hur väl de fem erkända PO lyfter fram respondenternas upplevda problemområden på sina respektive hemsidor.

Närmre kontakt mellan politiker och fiskare
 Skyddade områden behöver ses över
 Sportfiskarna måste regleras
 Rapporteringssystem behöver förenklas och ses över
 Förvaltning av ekosystemet bör förbättras
 Myndigheter som samarbetar med fiskare
Regelförenkling
Länen förvalta fisken Turbin dödligheten på fisk
 Stödja småskaligt fisket
 Avgränsa industrifisket
 Ålfiskets förvaltning
 Kvotsystem behöver ses över
 Minska avgifterna

Figur 12. Återkommande viktiga frågor från fiskelicenstagares egna kommentarer.

FISKARNAS SYNPUNKTER PÅ PROBLEMMOMRÅDEN

I slutet av enkäten frågade vi fiskelicenstagarna: finns det något annat som du vill berätta för oss? 212 respondenter besvarade frågan, flera av dem med långa skriftliga kommentarer. Vi läste dessa kommentarer och sorterade dem efter problemområden i relation till fiskerier i Sverige. Totalt identifierade vi 17 problemområden som fiskarna hade gemensamma, inklusive kategorin ”övrigt.”

I nästa steg undersökte vi sambandet mellan olika problemområden och fartygsstorlek. Utav alla kommentarer kom 76% (n=162) från fiskelicenstagare med ett fartyg i storleken <12m, 10% (n=22) från de med ett fartyg 12-20m, 7% (n=15) från de med ett fartyg >20m och 6% (n=12) från de med 2+ fartyg. Totalt lämnade gruppen fiskare med båtstorlek <12m kommentarer inom 17 olika problemområden, fiskare med båtstorlek 12-20m kommentarer inom 11 olika problemområden, fiskare med båtstorlek >20m kommentarer inom 9 olika problemområden och fiskare med 2+ fartyg kommentarer inom 12 olika problemområden.

Resultaten visas nedanför i Tabell 14. I de fall där fiskelicenstagare inom en given kategori inte diskuterade ett visst problemområde står denna del av tabellen tom.

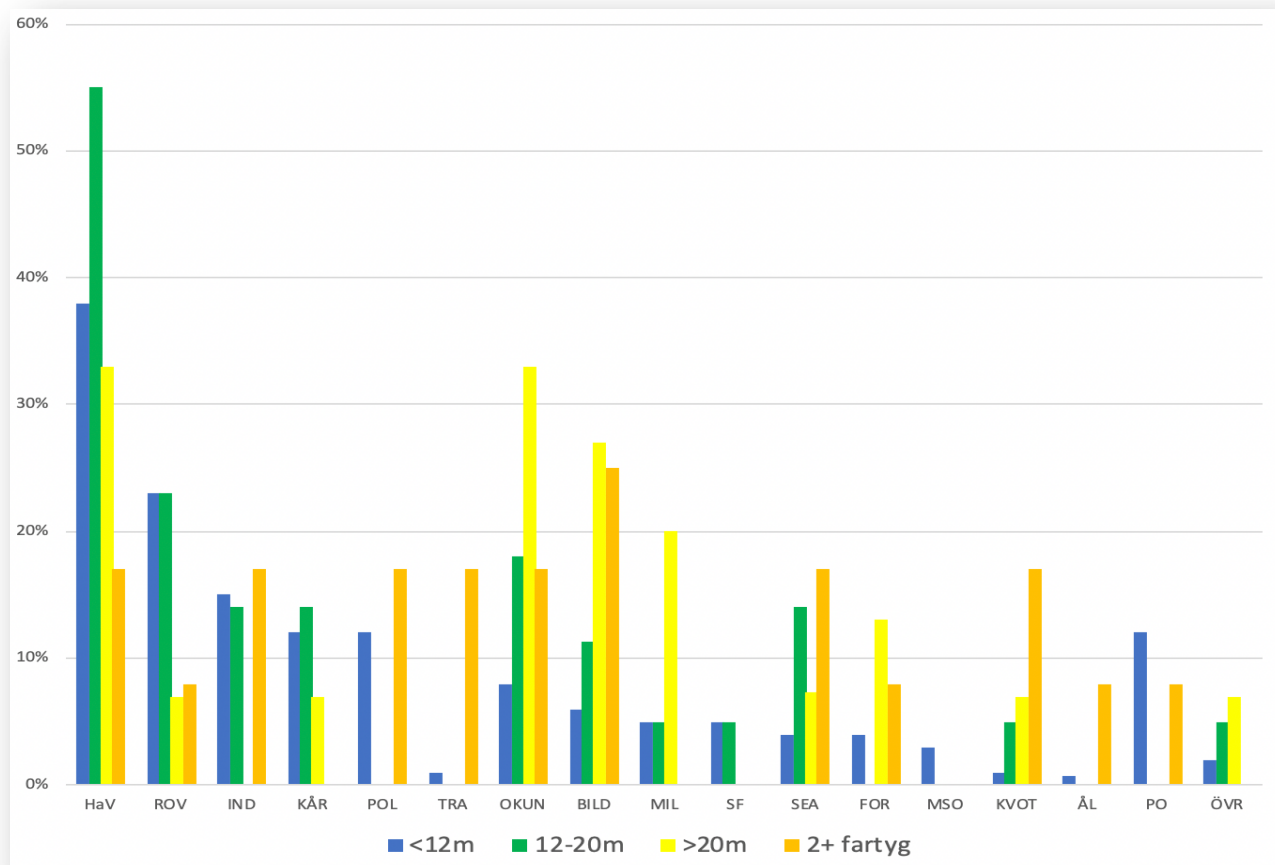
Tabell 14. Lista på problemområden samt antalet fiskelicensinnehavare som kommenterade på dem, sorterat efter båtstorlek (problemområden som bara enskilda respondenter kommenterade på samlas under ”övrigt”).

Problemområde	Etikett	Fartyg <12m (n=162)	Fartyg 12-20m (n=22)	Fartyg >20m. (n=15)	2+ Fartyg (n=12)
Havs- och vattenmyndigheten Det finns problem med administrationen av fisket, bland annat regelverk som hämmar flexibla fiskerier, onödig byråkrati och ineffektiv kontroll av regleringar.	HaV	38% (n=62)	55% (n=12)	33% (n=5)	17% (n=2)
Miljöaktivism Miljöorganisationers arbete mot fiskerier, samt att detta får stor uppmärksamhet av forskare och politiker.	MIL	5% (n=8)	5% (n=1)	20% (n=3)	
Bild av fiskare Fiskare känner sig stämplade som kriminella eller ”jagade” av kontrollanter, media och fritidsfiskare.	BILD	6% (n=9)	27% (n=6)	27% (n=4)	25% (n=3)
Okunskap om fiskerier Bland politiker, forskare, myndigheter.	KUN	8% (n=13)	18% (n=4)	33% (n=5)	17% (n=2)
Havets tillstånd Problem relaterade till övergödning, torskbeståndet, förorening och klimatförändringar.	SEA	4% (n=6)	14% (n=3)	7% (n=1)	17% (n=2)
Individuella överförbara fiskekvoter Koncentration av kvoter i en liten grupp kvotägare.	KVOT	1% (n=2)	5% (n=1)	7% (n=1)	17% (n=2)
Rovdjur För hög nivå av predation på fisk bland säl och skarv.	ROV	23% (n=37)	23% (n=5)	7% (n=1)	8% (n=1)
Forskare Problem med att forskare rekommenderar åtgärder med negativa konsekvenser för fiskare.	FOR	4% (n=7)		13% (n=2)	8% (n=1)
Fiskekåren Pågående bortfall av antalet fiskare inom yrkeskåren samt fiskeriernas framtid i Sverige.	KÅR	12% (n=20)	14% (n=3)	7% (n=1)	
Sportfiskare/fritidsfiskare Brist på reglering av sport/fritidsfisket.	SF	5% (n=8)	5% (n=1)		
Industriella fiskerier Problem med sillfångst och det minskande torskbeståndet, fiskerier ej inriktade på mänsklig konsumtion.	IND	15% (n=24)	14% (n=3)		17% (n=2)
Sveriges fiskeripolitik Felaktiga politiska beslut rörande fiskerier.	POL	12% (n=20)			17% (n=2)
Transport och marknad Andra problem inom transport och marknad	TRA	1% (n=1)			17% (n=2)
Producentorganisationer Problem med bristfällig representation inom PO.	PO	1% (n=2)			8% (n=1)
Marinskyddadområde Fiskare exkluderas från fiskeområden.	MSO	3% (n=5)			
Ålfiskerier Ålfisket stängds ner efter nuvarande generation.	ÅL	1% (n=1)			8% (n=1)
Övrigt Exempelvis fisket för ansträngande, EU:s fiskeripolitik, havskraftfiskets kvotreglering, osv.	ÖVR	2% (n=3)	5% (n=1)	7% (n=1)	

I Tabell 14 gavs varje problemområde en etikett. Dessa används för att representera problemområden i Figur 13 nedanför. Figuren visualiserar resultaten för att underlätta jämförelsen bland respondenterna

med fartyg i olika kategorier. Som syns i figuren spelar fartygsstorlek en roll i fiskelicensinnehavares synpunkter på problemområden inom dagens fiske. Respondenter med ett fartyg i storleken 12-20m nämnde problem med HaV i högre grad än andra grupper. Fiskelicensinnehavare med ett fartyg i storleken >20 är i störst utsträckning oroliga för okunskap bland politiker, forskare och myndigheter. Flera fiskare med ett fartyg <12m och ett fartyg 12-20m lyfter fram rovdjurproblematiken. Respondenter med större fartyg oroar sig om bilden av yrkesfiskare betydligt mer än fiskare med ett fartyg <12m.

Figur 13. Frekvens av problemområden i fiskelicensinnehavarnas bifogade kommentarer i relation till båtstorlek.

AVSLUTNING – SAMMANSTÄLLNING OCH FRAMÅTBlick

Föreliggande studie har försökt att undersöka hur svenska yrkesfiskare uppfattar sin samtida situation, bland annat i relation till de miljö- och samhällsförändringar som förvaltningsystemet står inför. En viktig slutsats vi drar från enkätundersökningen – kanske den viktigaste – är att fiskarna har mycket att berätta om sitt yrke och de utmaningarna de möter i arbetslivet. Fisket är ett återkommande ämne i det offentliga samtalet, men det betyder inte att det är fiskarnas röster som hörs i diskussionerna. Mer kan och bör göras för att göra fiskarnas röster hörda. Enkätundersökningen bör ses som ett bidrag till denna process – inte som en slutpunkt.

Sammanfattningsvis vill vi understryka två centrala resultat. Det första handlar om Sveriges demokratiska standard i fiskepolitik och fiskeförvaltning. Att det bara är en minoritet av svenska

yrkesfiskare som över huvud taget är delaktiga i någon erkänd PO står emot policy och målsättningar som, åtminstone sedan 2013, syftar till att PO ska representera fiskarnas intressen i förvaltningssystemet, både nationellt (Jordbruksverket) och internationellt (EU och den gemensamma fiskepolitiken). Som syns i enkätresultaten är yrkesfisket i Sverige, liksom det är i flera andra länder, en heterogen bransch med flera svagt organiserade eller helt oorganiserade aktörer. Det är just PO som ska vara den nyckelinstitutionen som representerar fiskarnas synpunkter, behov och önskemål i förvaltningen. Enkätstudien visar dock motsatsen: majoriteten av respondenterna inte är anslutna till de erkända organisationerna. Detta resultat har även bekräftats av Jordbruksverkets egen statistik om fiskarkåren (se sida 14). Yrkesfiskares politiska delaktighet, samt organ som representerar deras intressen, är nödvändiga hörnstenar av en demokratiskt legitimerat politisk styrning av en social, ekonomisk, och ekologisk fiskeriförvaltning i framtiden, och även för effektiv implementering av existerande policy och regelverk. Även här har PO centrala ansvar, enligt relevanta myndigheter (se sida 6).

Det andra resultat vi vill lyfta fram är att en stor majoritet – 67% av fiskarna – övervägde att sluta fiska, eller hade nyligen slutat fiska när de fyllde i enkäten. Säl, dagens miljörörelse och miljöpolitik, komplicerade regelverk och tillgång till fisk är viktiga faktorer som spelar in i detta beslut, samt en åldrande fiskarkår, skarv och påtvingade kostnaderna. Forskning om fiskkonsumtion i dagens Sverige visar att redan nu importerar vi merparten av den fisk vi konsumerar.¹⁴ Även om vi avgränsar oss till de fiskarter som lever vilt i svenska vatten – lax, sill, skarpsill, torsk, räkor, makrill, gråsej – är den övervägande majoriteten av konsumtionen importerad. Det finns flera faktorer som påverkar den inhemska fiskkonsumtionen och fisket, men tydligt är att en drastisk förminskning av fiskarkåren skulle försämra situationen, göra det svårare att uppnå landets hållbarhetsmål och göra Sverige mer beroende av andra länder, och på så vis mer sårbart.

Hur går vi vidare?

Syftet med denna rapport är att presentera resultaten av undersökningen, vilket ger oss en överblick av hur den svenska yrkesfiskaren mår. Nu vill vi utveckla och fördjupa vår förståelse av dagens yrkesfiske genom uppföljningsintervjuer och andra dialogbaserade undersökningsformer. Som beskrivs på sida 8 bejakade 142 fiskare, 40% av alla respondenter, uppföljning. Vi planerar att hålla individuella intervjuer med 30 fiskare och sex stycken gruppdiskussioner med fiskelicensinnehavare i olika delar av Sverige.¹⁵ Undersökningen ska vidare presenteras i offentliga och vetenskapliga miljöer.

Genom denna nya dialogfas hoppas vi att bidra till utvecklingen av nya synergier, partnerskap, allianser, och innovationer som kan förbättra den nuvarande situationen för Sveriges yrkesfiske. Ett mål är att utveckla rekommendationer för hur vi i Sverige kan agera i linjen med vår målsättning kring demokrati och hållbarhet för att bemöta dagens utmaningar inom fisket.

---

¹⁴ Se Borthwick, L., Bergman, K., & Ziegler, F. (2019). *Svensk konsumtion av sjömat* (No. 27; RISE Report, s. 1–26), s. 13, figur 3.

¹⁵ På grund av det pågående coronabrottet undersöker vi nu möjligheterna att genomföra merparten av uppföljningen virtuellt.

BILAGA A: ENKÄT BLANKETT

Hej, vi är samhällsvetenskapliga forskare vid Göteborgs universitet som studerar fiskeripolitik och hur politiska målsättningar förverkligas i fiskeriförvaltningen. Det är uppenbart att vissa tydligt definierade politiska mål ej har blivit verklighet! För att ta fram kunskap om varför fiskares intressen inte beaktas i förvaltningen, vill vi be er att svara på följande frågor. Enkäten tar endast 3 minuter. Vi har skickat denna enkät till över 800 svenska, licensierade yrkesfiskare! Ta gärna enkäten online här:
<https://forms.gle/scBibepsQ6C4PJBs5>

1. Fiskar du yrkesmässigt? Cirkla svaret som gäller:
  - a. Ja
  - b. Nej

2. I fall du har slutat fiska eller överväger att sluta vad är anledningen till att du slutade/kommer att sluta fiska? Cirkla in alla som gäller:
  - a. Fiskbestånd
  - b. Tillgång på fisk
  - c. En marknad som prioriterar mängd istället för kvalitet och bättre pris
  - d. Reglarna i förhållande till
    - i. försäljning av fångsten
    - ii. licenser för att byta eller diversifiera fisket
    - iii. att ha flera olika redskap samtidigt
  - e. Kraven att köpa rättigheter
  - f. Dagens miljörörelse och miljöpolitik
  - g. Gråsäl
  - h. Något annat (berätta gärna): _____

3. Var fiskar/fiskade du? Cirkla in alla som gäller:
  - a. Östersjön
  - b. Västkusten
  - c. Inländska sjöar och vattendrag
  - d. Öresund
  - e. Andra platser (berätta gärna): _____

4. Hur stor är/var din fiskebåt?
  - a. Mindre än 12m
  - b. 12-20m
  - c. Större än 20m

5. Vilken typ av redskap använder/använde du?
  - a. Aktiv
  - b. Passiv

6. Är du medlem i någon av följande producentorganisationer?
  - a. Sveriges fiskares PO (SFPO)
  - b. Swedish Pelagic Federation PO (SPFPO)
  - c. Havs- och kustfiskarnas PO (HKPO)

- d. PO Gävlefisk (POG)
- e. Norrbottens kustfiskareförenings PO (NKFPO)
- f. Sveriges Yrkesfiskare Ekonomiska Förening (SYEF)
- g. Annat (ange namn): _____
- h. Jag är inte medlem i en producentorganisation (hoppa över fråga 7)

7. Varför har du valt denna organisation?

- a. Vi har i generationer tillhört denna organisation eller dess tidigare form
- b. Den företräder fullkomligt mina intressen
- c. Finns inget bättre/skulle helst tillhöra ett annat

8. Om du har valt att avstå från en PO, varför?

- a. Inga av POa företräder mina intressen
- b. Tror inte på stora nationella organisationer
- c. Tror mer på det gamla systemet med lokala fiskarföreningar, regionala förbund och ett nationellt riksförbund
- d. Anser inte att man kan påverka myndigheter/förvaltning genom ett medlemskap i en PO

9. Vad ser du som de viktigaste frågorna inom fisket idag? Rangordna alla som är viktiga:

- Tillgång till kvoter och kvotsystem
- Störningar i biologiska förutsättningar/ekosystemet
- Pris/marknad
- Sälproblem
- Skarvproblem
- Regelverk i förhållande till att ha flera olika redskap samtidigt
- Regelverk i förhållande till försäljning av fångsten
- Något annat: (Berätta gärna) _____

10. Finns det något annat som du vill berätta för oss?

Tack för ditt deltagande! Dina svar behandlas och används helt anonymt. Om vi får lov att kontakta dig för uppföljning, ange gärna ditt namn och kontaktinformation här:

BILAGA B: VAR TAS BESLUTEN OM DE VIKTIGASTE FRÅGORNA?

Fiskarna ombads att rangordna dagens viktigaste frågor inom fisket. Men på vilken nivå tas beslut om de frågorna? Svaret står i listan här.

<i>Frågan</i>	<i>Prioritet</i>	<i>Beslutsfattare</i>
Regelverk för att ha flera olika redskap samtidigt	Fjärde	Hav och vatten myndigheten (Sverige)
Regelverk relaterad till försäljning av fångsten	Fjärde	Livsmedelsverket (Sverige)
Pris/marknad	Fjärde	EU, Sverige, regioner, kommuner, privata handelsaktörer
Störningar i biologiska förutsättningar/ekosystemet	Tredje	EU
Tillgång till kvoter och kvotsystem	Tredje	EU och Sverige
Skarvproblem	Andra	EU och Sverige
Sälproblem	Först	EU och Sverige

BILAGA C: VAD SÄGER PRODUCENTORGANISATIONERNA OM DE VIKTIGASTE FRÅGORNA PÅ SINA WEBBSIDOR?

Fiskarna identifierade de viktigaste frågorna inom dagens fiske, delvis från vår lista och delvis i egna kommentarer. Hur tar de 5 erkända PO ställning till de frågorna? Ett sätt att svara på den frågan är att se vad PO säger, eller inte säger, om de frågorna på deras hemsidor. En genomgång av POs hemsidor visar att olika PO har olika synpunkter på dagens viktigaste frågor.

<i>Fråga/PO</i>	<i>SFPO</i>	<i>SPFPO</i>	<i>HKPO</i>	<i>POG</i>	<i>NKFPO</i>
Säl	Ja		Ja	Ja	Ja
Skarv					
Kvot	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Ekosystem	Ja	Ja	Ja		Ja
Pris/marknad			Ja		
Regelverk: försäljning					Ja
Regelverk: redskap			Ja		Ja
Myndigheter			Ja		Ja

Not: Datumen som vi tittade på hemsidorna är: SFPO 25 okt 2019; SPFPO, HKPO OCH POG 22 okt 2019; NKFPO 16 dec 2019